

Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi Teataja

Nr. 8.

1. juunil 1933.

Nr. 8.

Hariduse- ja sotsiaalministri H. KUKKE avaldus ministeeriumi juhtimiselt lahkumise puhul.

Hariduse- ja sotsiaalministri K. KONIK'u avaldus ministeeriumi juhtimisele asumise puhul.

Hariduse- ja sotsiaalministri üleskutse Eesti Vabariigi Põhiseaduse muutmise seaduse rahvahääletuse puhul.

Teenistustasude vähendamise määrus.

Hariduse- ja sotsiaalmin. Koolivalitsuse 1933. a. 12. mai ringkiri nr. 3258 Vabaduse Risti kavaleride ja nende laste koolirahast vabastamise asjas.

Hariduse- ja sotsiaalmin. Koolivalitsuse 1933. a. 23. mai ringkiri nr. 3333 algkooli lõpetaja hariduse jätkamise võimaluste asjas.

Kooliraamatute komisjoni korraldus.

Hariduse- ja sotsiaalministri H. KUKKE avaldus ministeeriumi juhtimiselt lahkumise puhul.

Lahkudes Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi juhi kohalt, avaldan kõige südamlikumat tänu ministeeriumi juhtivatele jõududele ja kogu ametkonnale, ministeeriumiga seoses olevatele asutistele, organisatsioonidele ja neis töötavatele isikutele — kõige sõbralikumana ja kõige üksmeelsema koostöö eest. Pean oma kohuseks kinnitada kõige sügavama tunnustusega, et ministeeriumi ametkond ja juhtivad jõud on süvenenud oma ülesannete täitmise eeskujuliku andumuse, hoole ja asjalikkusega, õieti ning kaugelenägevalt hinnates meie noore demokraatliku vabariigi ja rahva hariduslikke, teaduslikke, kultuurilisi ja sotsiaalseid vajadusi ning ülesandeid, osates ühendada üksmeelseks koostööks kõiki meie rahva jõude nende ülesannete täitmisel. Olen kindel, et see üksmeelne koostöö kestab raugematult edasi, millega kindlasti tullakse toime lahendusel olevate ja uute suurte ülesannetega. Mul on tõsine rõõm kinnitada, et majanduslikult rasked ajad ei ole halvanud meie koolide, kooli- ja haridustegelaste kui ka nende organi-

satsioonide tööroõmu ja selle töö tulemusi, eriti meie noorsoo kasvata-
mise ja arendamise alal. See annab ministeeriumile, tema juhtivatele
jõududele ja juhile nüüd ja tulevikus täit kindlust nende vastutus-
rikkas töös.

Tallinnas, 18. mail 1933 a.

HUGO KUKKE,
Hariduse- ja sotsiaalminister.

Hariduse- ja sotsiaalministri K. KONIK'u avaldus ministeeriumi juhtimisele asumise puhul.

Asudes Eesti Vabariigi Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi juh-
timisele, loen oma kohuseks sõbralikult tervitada kõiki kõrgemate
õppeasutuste, kesk-, kutse- ja algkoolide õppejõude ja õppivat noor-
sugu, samuti ka kõiki tervishoiu- ja sotsiaalalal töötavaid isikuid.

Eesti omariikluse ajastul on antud aladel tehtud suuri edusamme,
kuid palju ülesandeid seisab meil veel ees. Loodan, et ühisel jõul ja
tahtel ka eelseisvast tööst üle saame.

Õppivale noorsoole kui Eesti tuleviku tagujale soovin raugemata
töötahet ja tööjõudu ja kasvada ja areneda armastuses oma rahva ja
isamaa vastu.

Tallinnas, 18. mail 1933.

K. KONIK,
Hariduse- ja sotsiaalminister.

Hariduse- ja sotsiaalministri üleskutse Eesti Vabariigi Põhiseaduse muutmise seaduse rahvahääletuse puhul.

Riigikogu otsustas s. a. 14. veebruaril panna rahvahääletamisele
Eesti Vabariigi Põhiseaduse muutmise seaduse, mis vastu võetud
Riigikogu poolt ja avaldatud Riigi Teataja Lisa nr. 16 — 1933,
ning selle seaduse rahvahääletamine toimub s. a. 10., 11. ja 12. juunil.

See rahvahääletamisele pandud Eesti Vabariigi Põhiseaduse
muutmise seadus, jättes maksmata täies ulatuses demokraatliku riigi-
korra ning tunnustades, et riigivõimu kõrgemaks teostajaks on rahvas,
asetab selle võimu teostamise kindlamatele alustele presidendi insti-
tuudi sisseseadmise ja seaduseandva ja valitseva võimu tasakaa-
lustamisega.

Õigus, õiglus, vabadus, sisemine ja väline rahu, praeguste ja
tulevaste põlvete ühiskondlik edu ning üldine kasu on saavutatav
tasakaalustatud demokraatliku võimu puhul.

Rahva hariduse kiire edendamine, kultuurväärtuste loomine, rahva tervislik ja kehaline arenemine ning sotsiaalse heaolu kindlustamine nõuab püsivat ning kavapärast tööd. Demokraatlik riigikord tasakaalustatud püsiva võimuga on vajalikke eeldusi selleks tööks, sest demokraatlik riigikord võimaldab kõigile kodanikkudele osa võtta sellest tööst ja osa saada selle töö tulemustest ja hüvedest, kuna aga tasakaalustatud püsiv võim hoiab ära soovimatud hüpped ja murrangud selle töö põhialustes. Neil põhimõtteil on loota ja oodata, et Põhiseaduse muutmise seaduse maksmahakkamine ja teostamine aitab eriti tunduvalt kaasa hariduse, rahvakultuuri, tervishoiu ja sotsiaalse heaolu edenemisele.

Seepärast on soovitatav, et kõik õppejõud, tervishoiu-, hoolekande- ja sotsiaalaladel töötavad isikud ning kultuur- ja seltskonnategelased hääletaksid rahvahääletamisel s. a. 10., 11. ja 12. juunil Eesti Vabariigi Põhiseaduse muutmise seaduse poolt.

Tallinnas, 1. juunil 1933 a.

K. KONIK,
Hariduse- ja sotsiaalminister.

AMETLIK OSA.

Vabariigi Valitsuse poolt 29. märtsil 1933 vastu võetud

Teenistustasude vähendamise määrus.

RT 31 — 1933, 219.

Alus: Riigi eelarve tasakaalustamise, eramajanduse korraldamise ning tööpuuduse vastu võitlemise seaduse § 2 (RT 92 — 1932).

§ 1. Riigiteenijate, kaitseväelaste, kaitseliidu ja piirivalve teenistuses olevate ohvitseride ja kaitseväeametnikkude, koolinõunikude ja avalikkude õppeasutiste ning õigustega erakoolide õppejõudude kui ka kõigi ametnikkude ja teenijate ametikohad, kelle palganormid määratud Vabariigi Valitsuse poolt, jaotatakse palkade vähendamise suhtes ameti asukohtade järgi kahte elukalliduse raiooni.

Esimesse raiooni arvatakse: Tallinn ja Nõmme linn nende administratiiv-piires, teise — kogu muu Eesti Vabariigi maa-ala.

Välisesinduste ametikohad arvatakse esimesse raiooni.

§ 2. Riigiteenijate, kaitseväelaste, kaitseliidu ja piirivalve teenistuses olevate ohvitseride ja kaitseväeametnikkude, koolinõunik-

kude, Tartu ülikooli, Tallinna tehnikumi ja avalikkude õppeasutiste ning õigustega erakoolide õppejõudude kui ka Vabariigi Valitsuse poolt määratud kõigi ametnikkude ja teenijate palgad vähendatakse riigi eelarve tasakaalustamiseks kuupalga normide suuruse ja elukalliduse raionide järgi protsendiliselt järgmiselt:

Palganormid kuus kr.	Palgavähendamise %/° elukalliduse raionide järgi	
	I raionis	II raionis
500 ja kõrgemad	22	26
300 (incl.) kuni 500 (excl.)	17	22
260 „ „ 300 „	15	20
200 „ „ 260 „	14	18
170 „ „ 200 „	13	16
140 „ „ 170 „	12	15
120 „ „ 140 „	11	14
90 „ „ 120 „	10	12
70 „ „ 90 „	8	9
60 „ „ 70 „	6	7
40 „ „ 60 „	4	5

Ülaltoodud tabelis tähendatud kuupalga normi hulka ei arvestata tasusid natuuras.

Igasugused kindlanormilised alalise iseloomuga lisapalgad rahas vähendatakse summeeritult alpalgaga käesolevas määruses ette nähtud alustel ja korras.

Avalikkude õppeasutiste ja õigustega erakoolide õppejõudude kuupalga normi all mõistetakse õppejõu poolt kuus õppe- ja kasvatustöö eest ühes või mitmes õppeasutises saadava tasu kogusummat.

Väliteenistuses olevate riigiteenijate palkade vähendamine toimub Palkade vähendamise seaduse (RT 111 — 1931) § 2, Vabariigi Valitsuse otsuse 13. jaanuarist 1932 (prot. nr. 6 p. XII) ja Teenistustasude vähendamise määruse täiendamise määruse (RT 9 — 1933) alusel.

RT 34 — 1933, 261.

Välismaail teenistuses olevate riigiteenijate palgavähendamise protsenti võib Vabariigi Valitsuse otsustega suurendada.

§ 3. Riigiteenijate teenistusvanuse tasu seaduse (RT 20 — 1929) juurde lisatud tabelis ette nähtud teenistusvanuse tasu normid ja protsendid kuus ning Riigiametnikkude ja -teenijate palgaseaduse muutmise seaduse (RT 79/80 — 1925) § 1 märkuses ette nähtud kuupalga kõrgendised vähendatakse järgmiselt:

palgasaaajatel I—XX (incl.) palgaastmes ja kohtunikkudel — 8% võrra,

palgasaajatel XXI ja XXII palgaastmes — 6% võrra,
palgasaajatel alla XXII palgaastet — 4% võrra.

Käesolevas paragrahvis ette nähtud määral vähendatakse teenistusvanuse tasu normid ka kaitseliidu ja piirivalve teenistuses olevatel ohvitseridel ning kaitseväeametnikkudel.

§ 4. Käesoleva määruse põhjal vähendatud tasude normid ümmardatakse nii, et kuni 5 senti jäetakse ära ja 5 senti ning üle selle arvatakse terveks 10 sendiks.

§ 5. Maksete võtmine pensionikapitali heaks, arstiabi kulu-dest riigi kanda kuuluva osa arvutamine ja korteriraha, mis ei ole summaliselt normeeritud seadustes või seadlustes, vaid on protsendilises vahekorras palgaga, maksmine toimub vähendatud palkade alusel; korteriraha ei tohi ületada 20% vähendatud palgast.

Pensionikapitali heaks võetavad maksed ümmardatakse nii, et kuni 5 senti jäetakse ära ja 5 senti ning üle selle arvatakse terveks 10 sendiks.

Pensiooni suuruse ja pensiooni seaduste alusel määratavate toetiste kui ka perekonnaabiraha määramine toimub vähendamata palkade alusel.

Välismaail teenistuses olevatelt riigiteenijatelt maksete võtmine pensionikapitali heaks toimub sellest siseriigi vähendatud palganormist, mis loetakse vastava isiku pensiooni arvutamise aluseks.

Toetiste sünnitamise ja surma puhul, paigutatavate ühekordsete tasude ja muude palgasuurusest olenevate toetiste arvatlemine toimub selle palga alusel, mida tegelikult maksti toetise õiguse tekkimise momendil.

§ 6. Reservi viidud ametnikud ja õppejõud ning koosseisude vähendamise tõttu teenistusest vabastatud kaitseväelased, kaitseliidu ja piirivalve ohvitserid ja kaitseväeametnikud saavad vastavates seadustes ja seadlustes ette nähtud tasude asemel endisest teenistuskohast kuue kuu jooksul edasi teenistustasu kolme kuu palga ulatuses, arvatud välja varustustasu nii natuuras kui ka rahas, korterivarustuse raha ja õppejõudude lisa- ja asetätetundide tasu.

§ 7. Eelmistes (2—6) paragrahvides ette nähtud määral ja alustel kuuluvad vähendamisele tasud ja toetised kõigil ametnikkudel, teenijatel, ajutistel tööjõududel ja muudel riigiga teenistuslikus vahekorras olevatel isikutel, kelle vastavate tasude määramine kuulub riigiasutistele, -ettevõtetele (käitised ja pangad) või eriotstarbelistele kapitalidele.

Riiklikkude ettevõtete ja eriotstarbeliste kapitalide alal palkade ja teenistusvanuse tasude vähendamisest saadud kõckuhoied kantakse iga järgneva kuu 10. päevaks vahetult riigi tuludesse.

§ 8. Majanduseministril on õigus anda käesoleva määruse elluviimiseks ja teostamiseks juhtnõore.

§ 9. Käesolev määrus hakkab maksma 1. aprillist 1933 ja kaotab maksvuse 1. aprillist 1934.

K. P ä t s,
Riigivanem.

A. J ü r m a n,
Majanduseminister.

K. T e r r a s,
Riigisekretär.

**Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse 1933 a. 12. mai ringkiri nr. 3258 maa- ja linnakoolivalitsustele, vähe-
musrahvuste kultuurvalitsustele ja avalikkude koolide juha-
tajaile Vabaduse Risti kavaleride ja nende laste koolirahast
vabastamise asjas.**

Vabaduse Risti kavaleride soodustamise seaduse (RT 19 — 1933) § 3 põhjal Vabaduse Risti kavalerid ja nende lapsed vabastatakse koolirahast 50% ulatuses riigi- ja omavalitsuste koolides normaalse õppeaja kestel kuni kõrgema õppeasutise lõpetamiseni.

Sel puhul teatab HSM koolivalitsus, et riigi- ja omavalitsuse koolides õppivaid Vabaduse Risti kavaleri ja nende lapsi tuleb vabastada koolirahast 50% ulatuses pärast sellekohast õppenõukogule esitatud avaldist, millele tuleb juurde lisada iseenese või isa (resp. ema) Vabaduse Risti tunnistus või selle kinnitatud ärakiri või mõnel muul teel tõestatud tõendis, et õpilane või tema isa (resp. ema) on Vabaduse Risti kavaler.

Vabaduse Risti kavalerid ja nende lapsed ei kuulu koolirahast vabastamisel selle õppemaksust vabastamisele kuuluva õpilaste normi hulka, mis ette nähtud vastavates seadustes ja kinnitatud Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt, kusjuures aga vaesemaid ja andekaid Vabaduse Risti kavaleri- ja nende lapsi võib koolirahast vabastada üldises korras kuni 100% ulatuses õppemaksust.

H. K u k k e,
Hariduse- ja sotsiaalminister.

P. M ä g r a k e n,
Koolivalitsuse direktor.

**Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse 1933 a. 23. mai ringkiri nr. 3333 maa- ja linnakoolivalitsustele, vähe-
musrahvuste kultuurvalitsustele, koolinõunikkudele ja alg-
koolide juhatajaile algkooli lõpetaja hariduse jätkamise või-
maluste asjas.**

HSM koolivalitsus palub algkooli juhatajaid kasutada HSM Teataja käesoleva numbri mitteametlikus osas toodud ülevaadet algkooli lõpetaja hariduse jätkamise võimaluste kohta ja anda selgitust ning nõu algkooli lõpetajaile, samuti nende vanematele hariduse jätkamise asjas — eriti täienduse- ja kutsekoolides, kuna need koolid ei ole meie kodanikkudele veel küllaldaselt ja tarviliselt tuntud. Täienduse- ja kutsekooli astujate arv näitab küll viimastel aastatel järjekindlat tõusu, kuid sügavama tegelikule elule ettevalmistamise seisukohalt on soovitav veel suurem tõus; võrreldes Lääne-Euroopa riikidega ei ole täienduse- ja kutsekoolide kaudu kutselist haridust taotlejate õppijate arv veel küllaldane.

Ühtlasi palub HSM koolivalitsus algkooli juhatajaid turvustada ülalnimetatud ülevaatega ja selle otstarbega ka kooli õppejõude, eriti klassijuhatajaid, kes samuti koolilõpetajaile saaksid olla abiks nõuandmisega hariduse jätkamise alal.

HSM koolivalitsus loodab, et algkoolide juhatajad, samuti ka õpetajad käesolevas kirjas tähendatud ülesannet võtavad tõsiselt ja et nende töö annab tarvilisi tulemusi.

P. M ä g r a k e n,
Direktor.

A. K u u t,
Algkooliasjade juhataja.

Kooliraamatute komisjoni korraldus.

Alus: Eestimaa koolivalitsuse ajutise korralduse § 4 (RT 6 — 1918) ja Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seaduse §§ 20 ja 23 (RT 28 — 1929, 182).

§ 1. Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi juures asuva kooliraamatute komisjoni ülesandeks on:

- 1) kooli-, eeskätt õperaamatute hindamine ja nende koolidele tarvitamiseks soovitamise;
- 2) uute tarvilikkude kooli-, eeskätt õppe- ja meetodikaraamatute soetamine.

§ 2. Oma ülesannete täitmiseks kooliraamatute komisjon:

- 1) arvustab trükis ilmunud kooliraamatuid teaduslikust, pedagoogilisest, meetodilisest ja tehnilisest seisukohast ning hindab neid koolidele soovitamise, lubamise või mittesoovitamise otstarbel;
- 2) otsustab kohaste raamatute koolidele soovitamise, lubamise või mittesoovitamise, ära näidates kahel esimesel juhul ka ühtlasi

raamatus leiduvad puudused, milliste kõrvaldamine on tarvilik raamatu järgmises trükkis, ja mittesoovitamise korral selle põhjused;

3) arutab ja selgitab uute kooliraamatute soetamise vajadusi, otsib abinõusid ja selgitab võimalusi nende käsikirjade valmistamiseks ja trükkimiseks, ühtlasi üles seades nõudmised nende raamatute sisu ja ulatuse asjas;

4) töötab välja kooliraamatute tarvitamisele võtmise tingimused.

§ 3. Kooliraamatute komisjon koosneb juhatajast ja neljast alalisest liikmest Hariduse- ja sotsiaalministri määramisel.

§ 4. Komisjonil on õigus tema peale pandud ülesannete täitmisel tarvitada vastavate eriteadlaste kaastööd raamatute arvustamiseks ja soovitatavate raamatute nimestikkude koostamiseks.

§ 5. Komisjoni poolt põhjalikule arvustamisele määratud õpperaamat arvustatakse aruandja ja arvustaja poolt, kusjuures arvustajaks peab olema vastava ala eriteadlane, aruandjaks — komisjoni alaline liige.

§ 6. Komisjoni koosolek on otsustusevõimeline, kui on koos komisjoni juhataja ja vähemalt kaks alalist liiget ning koosolekul arutusel olevate raamatute aruandja ja arvustaja.

Igal arvustajal või nimestiku kava koostajal on komisjoni koosolekul hääleõigus tema poolt ettevalmistatud asja otsustamisel.

§ 7. Komisjoni juhataja võib jätta kutsumata komisjoni koosolekule mõne komisjoni alalise liikme, kui sellel koosolekul ei tule arutusele selle liikme erialasse kuuluvaid raamatuid, või ka arvustaja, kui arvustusel olnud raamatu tarvitamisele lubamise kohta ei teki kahtlust.

Samuti võib komisjoni juhataja kutsuda komisjoni koosolekule tarbekorral eriasjatundjaid sõnaõigusega.

§ 8. Komisjoni otsused kinnitab Hariduse- ja sotsiaalminister.

§ 9. Komisjoni otsuste täitmine toimub Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse direktori kaudu ning komisjoni asjaajajaks on koolivalitsuse sekretär.

§ 10. Kooliraamatute komisjoni tegevuse, koosolekute pidamise ja komisjoni asjaajamise lähem kord määratakse kindlaks komisjoni kokukorras, mille töötab välja komisjon ja kinnitab Hariduse- ja sotsiaalminister.

§ 11. Kirjastaja resp. autor, kes soovib raamatu tarvitusele võtmist koolides, esitab raamatu resp. käsikirja (kirjutusmasinal trükitud) kahes eksemplaris kooliraamatute komisjonile läbivaatamiseks, tasudes:

1) kesk-, kutse- või algkooli õpperaamatute arvustamise eest üksikasjalise analüüsiga (I liik) Kr. 7.— trükipoognalt;

2) lugemikkude ja koolide õppekavadest tingitud tarviliste ilukirjanduslike ja teaduslike teoste arvustamise eest üldisemal kujul (II liik) Kr. 4.— trükipoognalt;

3) uute muudetud trükkide võrdlemise eest (III liik) Kr. 3.— trükipoognalt.

Arvustamise eest maksta olev tasu tuleb saata HSM koolivalit- suse sekretärile, kes ühtlasi kooliraamatute komisjoni asjaajaja, pärast sellekohast teadaannet raamatu arvustamise honorari suuruse kohta.

§ 12. Komisjoni tööde eest makstakse tasu komisjoni juhata- jale, asjaajajale, komisjoni alalistele liikmetele, arvustajaile ja eriasja- tundjaile Hariduse- ja sotsiaalministri korraldusega määratud suuruses ja alustel summadest, mis sisse tulevad arvustamise eest saadud mak- sudest isikutelt või asutistelt (autoreilt, kirjastajailt j.n.e.), kes esitasid raamatu komisjonile arvustamiseks, ja Hariduse- ja sotsiaalministeer- iumi eelarve sellekohastest summadest, kui nüisugused ette nähtud.

§ 13. Käesoleva korralduse alla ei kuulu raamatukogude komisjon, kelle ülesandeks on hea kirjanduse levitamine ja alaväärtus- liku kirjanduse vastu võitlemine Hariduse- ja sotsiaalministri selle- kohases korralduses näidatud alustel ja korras.

§ 14. Käesolev korraldus hakkab maksma 1. juunist 1933 a. Samast ajast kaotab maksvuse Hariduse- ja sotsiaalministri poolt 10. II. 31. kinnitatud kooliraamatute komisjoni korraldus nr. 3357.

Tallinnas, 17. mail 1933. Nr. 3282.

H. K u k k e,
Hariduse- ja sotsiaalminister.

MITTEAMETLIK OSA.

ALGKOOLI LÕPETAJA HARIDUSE JÄTKAMISE VÕIMA- LUSED TÄIENDUSE- JA KUTSEKOOUIDES.

Pärast algkooli lõpetamist seisavad lõpetajad raske küsimuse ees: kuhu nüüd? On kaks võimalust: 1) siirduda tegelikku ellu või 2) jätkata õppimist õppeasutises.

Esimesel juhul tuleb valida omale vahetumalt elukutse, kuna teisel juhul tuleb mõelda hariduse jätkamisele täienduse-, kutse- või keskkoolis. Kutsekooli astumise puhul peab õpilane kohe valima omale elukutse, kuna täienduse- ja keskkooli astudes on sellega esi- algu veel aega.

Kuna algkooli lõpetaja on veel üldiselt noor ellu astumiseks, siis tuleb soovitada algkooli lõpetajaile ja nende vanematele kasutada neid võrdlemisi laiaulatuslikke võimalusi hariduse jätkamiseks, mis meie Vabariigi kodanikkudel olemas. Siin ei tule arvestada mitte ainult keskkooli, mida sageli tuntakse kui ainsat kooli edasiõppimiseks, vaid tuleb pidada silmas ka täienduse- ja kutsekoole, mis kõigiti kättesaa-

davamad keskkoolist ja tegelikule elule ettevalmistamise otstarbel väga soovivad. Sellepärast toome ülevaate täienduse- ja kutsekoolidest, märkides selle kõrval ka õppimise võimalusi rahvaulikoolides.

A. TÄIENDUSEKOOOLID.

Kutseaineline täienduskool on ülemineku lüliks algkooli ja tegeliku elu vahel. Üldhariduslik täienduskool kujutab endast vaid keskkooli alamastet. Toome kõigepealt nimestiku eriainelistest täienduskoolidest, mis annavad praktilist õppust. Tegeliku töö kaudu õpetatakse neis koolides: poeglastele puu-, metalli- ja vitsatööd, elektrotehnikat ja ehituseõpetust; tütarlastele kodumajapidamist, pesu- ja rõivaõmblemist, kudumist ja igasuguseid muid käsitöid; poeglastele ja tütarlastele aiandust ühes mesindusega ja maal talupidamise üldõpetust. Peale selle õpetatakse üldhariduslikke aineid, nendega ühenduses ka kirjavahetust, kasvatusõpetust ja arvepidamist. Virumaa täienduskoolis Rakveres õpetatakse peaosas äri- ja omavalitsuse tegevuse, ühistegevuse ja kaubanduse ala aineid. Kaubanduse ala aineid õpetatakse ka Tallinna linna saksa täienduskoolis. Kolga-Leesi täienduskoolis õpetatakse kalandust.

Täienduskooli lõpetajaid võetakse meeeldi õpilasteks kutsekoolidesse.

Õppeaja kestuselt aastates jagunevad täienduskoolid üheaastasteks ja kaheaastasteks.

Õppemaksu kutseainelistes täienduskoolides pole üldiselt nähtud ette; mõnes koolis võetakse vaid väikest tasu ühiselu arvel kooli majanduslikkude kulude katteks. Praegu töötab üldse 52 avalikku täienduskooli, millest 49 on kutseainelised ja 3 üldhariduslikud.

Kutseaineliste täienduskoolidena töötavad 1933/34 kooliaastal alamalloendatud koolid.

Kaheaastased täienduskoolid poeglastele

— Tallinna linna poeglaste ja Kiiu täienduskoolid.

Üheaastane täienduskool poeglastele

— Tartu elektro-tehniline täienduskool.

Kaheaastased täienduskoolid tütarlastele

— Tallinna linna tütarlaste, Tallinna linna majapidamise, Tartu majapidamise, Järva-Jaani, Jõgisoo, Keila, Kloostri, Kose, Varbola, Saarde, Halliste, Pikasilla, Põltsamaa, Udvere, Kastre-Võnnu, Paide, Tori, Jõhvi, Audru, Väike-Maarja, Räpina, Tõrva, Palade ja Suure-Jaani täienduskoolid.

Üheaastased täiendusekoolid tütarlastele

— Põlva, Tõstamaa, Emmaste, Malvaste ja Haapsalu täiendusekoolid.

Kaheaastased täiendusekoolid poeg- ja tütarlastele

— Tallinna pedagoogiumi, Tallinna linna saksa, Nõmme, Virumaa (Rakveres), Alu, Kohila, Jägala, Puhja, Koeru, Koigi, Narva-Jõesuu ja Lüganuse täiendusekoolid.

Üheaastased täiendusekoolid poeg- ja tütarlastele

— Kolga-Leesi, Järvakandi, Tartu linna aianduse-mesinduse, Lümmada ja Juuru täiendusekoolid.

Üldhariduslikkudest täiendusekoolidest töötavad järgmised kaheaastase kursusega — Mustvee, Paldiski, Kärkla täiendusekoolid.

B. KUTSEKOOID.

Olemasolevad koolid ja nende täiendused.

1. Majandusekoolid.

Majandusekoolidest on seni avalikkude koolidena avatud kolmeaastase kursusega kaubandusekoolid, nimelt: poeglastele Tallinnas, tütarlastele Tallinnas, ühiskool Tartus, ühiskool Pärnus. Koolide õppemaks on väiksem kui keskkoolis.

Kaubandusekoolid annavad üldiselt tarvilise ettevalmistuse kaubanduslikuks ja muuks majanduslikuks tegevuseks — kaubanduslik-majandusliku hariduse, mis tarviline õieti igal kutsealal. Kaubandusekooli lõpetajaid võetakse ühisel alusel kommertsgümnaasiumi lõpetajatega õpilasteks ühistegelistesse õppeasutistesse, mis valmistavad ette jõude ühistegelistesse ettevõtetesse.

Peale kaubandusekooli töötab majanduslikkudest koolidest Tartus majanduseõpilastekool ühendatult tööstuseõpilastekooliga. See kool on määratud algkooli lõpetajaile, kui viimased on ühtlasi õpilasteks kauplustes, kontorites, pankades või muus majanduslikkudes ettevõtetes. Kui ruumi jätkub, võib võtta õpilasteks ka neid algkooli lõpetajaid, kes õpilasena veel ei tööta ettevõttes, kuid kavatsevad astuda õppima sellesse. Koolis õppemaksu ei ole.

2. Tallinna tehnikum (1928 a. seadus) — Tallinnas (Koplis).

Tallinna tehnikumis, mille kursus on viieaastane, on järgmised osakonnad: masinaehituse, elektrotehnika, ehituse- ja maamõõdukultuuritehnika. Ehituseosakond võimaldab peale kõrge- ja madal-ehituste ka teemeistrite ettevalmistuse — nii raudteede kui maanteed alal.

Elektrotehnikaosakond võimaldab erinevuse tugev- ja nõrkvoolu alal, viimaste hulgas ka ettevalmistuse posti-telegraafi tehnilise teenistuse alal ja raadio alal.

Kool annab lõpetajale tehniku kutse pärast nõutava praktika täitmist.

Õppemaks on 20 krooni poolaastas.

3. Riigi kunsttööstusekool Tallinnas.

Riigi kunsttööstusekool koosneb kaheaastasest üldastmest, kolmeaastasest töökodade astmest ja üheaastasest meistriklassist. Kooli juures töötavad praegusel ajal dekoratiiv (maalritööstus, teatri- ja seinadekoratsioon, klaasmaal, mosaiik ja ruumide seaded), skulptuuri (voolimine, valamine, kiviraiumine, puulõige), keraamika, tekstiil (kudumine, tikkimine, pitsitöö), graafika-trükitöö ja nahatöö-raamatu-köitmise osakonnad. Töökodade astme lõpetaja omandab õppinud töölise, meistri klassi lõpetaja rakendusekunstniku nimetuse ja pärast kaheaastast praktilist tegevust meistri nime. Kooli võib astuda õpilasena või aineõppijana (vabaõppijana) üksikute, eriti oskuslike ainetega õppimiseks.

Kooli tegevus on ühtlasi sihitud sellele, et arendada uusi tööalasid, mis meie oludes võimalikud ja otstarbekohased.

Õppemaks õpilasel 10 krooni poolaastas, aineõppijal 20 krooni.

4. Tööstuslikud koolid.

Tööstuslikud koolid jagunevad tööstusekoolideks ja tööstuseõpilaste koolideks. Tööstusekoolidest tuntakse harilikus elus tööstusekoolide nime all vaid poeglase tööstusekoole, kuna tütarlaste tööstusekoolid on tuntud naiskutsekoolide ja üks neist käsitöökooli nime all.

Koolide ülesandeks on valmistada ette õppinud töölisi, kes hiljem võivad omandada meistri kutse omal alal.

Avalikke poeglase tööstusekoole kolmeaastase kursusega on üheksa: seitse kooli puu- ja metallitöö osakonnaga — Tartus, Narvas, Valgas, Võrus, Paldiskis, Haapsalus ja Põltsamaal;

üks (Riigi tööstusekool Tallinnas) puu-, metalli- ja maalriosa-konnaga (väikeses ulatuses ka sadulsepa ala ja peale selle metalliosa-konnas puhkpillide ala);

üks (Kuresaares) puu-, metalli- ja ehituseosakonnaga.

Avalikke ja õigustega eranaiskutsekooled on kümme — kursuse kestus kolm aastat peale majapidamise osakonna, kus kursuse kestus on kaks aastat ja kahes koolis üks aasta; peale selle on ühes koolis veel kangakudumise osakond üheaastase kursusega ja ühes koolis kaheaastase kursusega.

Ühe — õblemise osakonnaga — naiskutsekoole on kolm — Tallinnas (R. Ploom-Reite era-naiskutsekool), Viljandis ja Rakveres.

Õblemise osakonnaga ja üheaastase kursusega majapidamise osakonnaga naiskutsekoole on kaks — „Võruhõimu“ Võrus ja Pärnus.

Õblemise ja kudumise osakonnaga naiskutsekoole on kaks — Valgas, kudumiseosakond kaheaastane, Tartu naisseltsi, kudumiseosakond üheaastane, milles võib õppida ka poolaasta viisi.

Tallinna linna naiskutsekoolis on pesuõblemise, rõivaõblemise, kudumise, kaheaastase kursusega majapidamise ja üheaastase kursusega naiste peakatte osakonnad.

Tartu naisühingu käsitöökoolis on pesuõblemise, rõivaõblemise, kudumise ja keraamika osakonnad (viimases õpivad ka meesõpilased). Narva linna naiskutsekoolis on õblemise, kudumise ja majapidamise osakonnad.

Tööstuse- ja naiskutsekoolides võib õppida sellel puhul, kui on ruumi, ka aineõppijana (vabaõppijana) kõiki või üksikuid oskuseaineid, millist võimalust kasutavad harilikult täisealised kodanikud.

Õppemaksu poeglaste tööstusekoolides ei ole. Naiskutsekoolides on õppemaks, mis on üldiselt väiksem kui keskkoolis.

Avalikkude tööstusekoolide hulka tuleb arvata ka: Virumaa kaevandusekool Jõhvis (kaheaastane kursus) kaevanduse ala kümnikkude ja õppinud tööliste ettevalmistamiseks; Pärnu linna ja maa kalandusekool üheaastase kursusega (kalanduse eriklassi nime all Pärnus, Pärnumaa kaubandusekooli juures). Kalandusekool on väga soovitatav õppeasutis veteäärsete ringkondade kodanikkude tarvis — võivad astuda ka vanemad kodanikud.

Tööstuseõpilaste koole on seitse — Tallinnas kaks (üks neist naisõpilastele), Tartus, Pärnus, Rakveres, Narvas, Mõisakülas. Kuna tööstuseõpilaste kool on arvatud pealelõunase koolina tööstuseettevõtetes töötavaile õpilastele ja õppinud tööliste eksami õiendamine tööstuseõpilaste kooli lõpetamata ei ole võimalik, siis on selles koolis õppimine tööstuseõpilastel kaudselt sunduslik. Tundide arv õpilase kohta nädalas 9—12.

Kooli kursuses esinevad sunduslikult kõigi nende tööalade eriained, mis on võetud Meistrite, õppinud tööliste ja tööstuseõpilaste seaduse alla, peale selle ka kodumajapidamise tööala ained. Algkooli lõpetajail, kes astuvad õppima tööstuseettevõttesse, on see kool vältimatu. Seadus lubab võtta tööstuseõpilaste kooli, kui on ruumi, ka neid õppida soovijaid, kes kavatsevad astuda õppima tööstuseettevõttesse.

5. Merekoolid.

Järgneval kooliaastal töötab kaks avalikku (üks neist avaliku kooli õigustega erakool) merekooli — Tallinnas (eelklass, I, II ja III klass) ja Kuresaares kaptan Teäri eramerekool (I ja II klass).

Tallinna merekooli juures asub samuti Merekoolide seaduse põhjal töötav Laevamehaanikute kool (eelklass — ühine merekooliga, I, II ja III kl.).

Kooli iseäralduseks on see asjaolu, et üksikute klasside lõpetamine annab omaette tervikulise hariduse (laevamehaanikute koolis I klass praegu ei anna, kuid on kavatsus korraldada see kool ümber merekooli mehaanika osakonnana, kus iga klass oleks omaette tervik, analoogiliselt navigatsiooni alale merekoolis). Algkooli lõpetajad pääsevad eelklassi vastava aja meresõidus olemise järgi.

Õppemaks poolaastas: eelklass 10 kr., I kl. 15 kr., II kl. 20 kr. ja III kl. 25 kr.

6. Põllumajanduslikud koolid.

Põllumajanduslikkude koolide hulka, kuhu võetakse õpilasteks vahetumalt algkooli lõpetajaid, kuuluvad järgmised koolid:

kaks kolmeklassilist põllutöökeskkooli — Jänedal ja Olustveres ning kolmeklassiline kodumajandusekeskkool Kehtnas;

kaheaastase kursusega põllutöökoolid — Vahil, Väimelas, Vodjal, Vigalas, Arknas, Kõljalas, Helmes, Pollis, Vaekülas;

kolm üheaastase kursusega põllutöökooli — Pürksis Läänemaal, Keilas, Petseris;

üks kaheaastase kursusega aiamajandusekool — Vahil;

kaheksa üheaastase kursusega kodumajandusekooli — Karjal, Mõdrikul, Orgital, Sakus, Vasulas, Säreveres, Antslas, Kehtnas;

kaks üheaastase kursusega karjamajanduslikku kooli — Purilas, Väimelas;

kolm kaheaastase kursusega karjamajanduslikku kooli — Kuremaal, Kuusikul, Oisus.

Põllumajanduslikkudesse koolidesse võetakse vastu algkooli lõpetajaid, kes talus töötanud.

Põllumajanduslikkude koolide hulka kuuluvad veel:

üks üheaastase kursusega metsamajanduslik kool metsavahtide ettevalmistamiseks — Voltvetis;

üks kaheaastase kursusega metsamajanduslik kool metsnikkude ettevalmistamiseks — Voltvetis;

üks kaheaastase kursusega sookultuuri- ja maaparandusekool (Toomal).

Õppemaksu põllumajanduslikkudes koolides ei ole.

Kuna valdaval enamusel Eesti Vabariigi kodanikkudest on peatöölaks põllutöö, siis on põllumajanduslikkudes koolides õppimine algkooli lõpetajaile, kes pärit maalt, olulise tähtsusega.

C. RAHVAÜLIKOOID.

Rahvaülikoolid jagunevad maa ja linna rahvaülikoolideks.

1. Maa rahvaülikoolid asuvad Kundas (Virumaa rahvaülikool) ja Ravilas Kose lähedal (Harjumaa rahvaülikool). Rahvaülikooli

tegevus sisaldab üldhariduslikke ja oskuslikke aineid, kusjuures ettevalmistamiseks ühiskondlikule ja seltskondlikule tegevusele pannakse suurt rõhku. Õppetöö kestab oktoobrist — maini. Õppemaksu ei ole. Kooli juures on ühiselu (maks toitmise eest ainetes või rahas on hinnalt kättesaadav). Osavõtt algkooli lõpetajaile, kes jõuavad umbes 16 a. vanusesse, on väga soovitatav, samuti ka täienduse-, kutse- ja keskkooli lõpetajaile.

2. Linna rahvaülikooli kursus koosneb üksikutest üldhariduslikkude ja oskuslikkude ainetes või alade kursustest ühes õpperingide tööga. Kursused on valdavas enamuses õhtused ja osavõtmise võimalik kursuste, isegi üksikute loengute kaupa. Osavõt (väikese maksu eest või tasuta) linnas asuvatele algkoolilõpetajaile, kes järgnevas kooliastmes ei saa jätkata õppimist, samuti ka täienduse-, kutse- ja keskkooli lõpetajaile, on väga soovitatav. Linna rahvaülikoolid asuvad kõigis rahvarikkamates linnades.

RIIGIKOHTU OTSUSTEST VÕETUD SELETUSI.

Rahva tervishoiu korraldamise seaduse § 38 alal.

Aleviomavalitsused on kohustatud tasuma maavalitsusele tervishoiukulud Rahva tervishoiu korraldamise seaduse § 38 põhjal, ja kui aleviomavalitsus leiab, et maavalitsus nõuab temalt rohkem, kui ta selleks on kohustatud, siis võib ta loobuda ülemäära nõutud summade tasumisest. Niisugusel korral võib maavalitsus üksnes administratiivkohtu korras nõuda aleviomavalitsuselt tema kohustuste täitmist ja kulude tasumist sel määral, nagu maavalitsus õigeks peab, ning kohus peab niisugusel juhul ka maavalitsuse nõudmist arutama ja hindama, ja kohus võib kirjutada ette aleviomavalitsusele täita maavalitsuse nõuet üksnes sel määral, millises kohus on maavalitsuse nõudmise leidnud seadusepärase olevat.

Riigikohtu admin. os. t. nr. 211 II ja 342 II — 1933 (Ajakiri „Eesti Politsei“ nr. 3 — 1933).

Tööstuslikkude käitiste töölistkonna asutiste seaduse alal.

Käesolevas asjas on vaieluse all küsimus, keda tuleb Tööstuslikkude käitiste töölistkonna asutiste seaduse järele lugeda töölisteks, s.o. kas ainult tõelisi harilikus mõttes, või ühtlasi ka neid, keda harilikus mõttes loetakse teenijateks, näituseks kontori- ja kantseleiametnikud. Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor, nagu nähtub tema kaevatud otsusest, on arvamisel, et tähendatud seaduse järele tulevad töölisteks lugeda ka kontori- ja kantseleiametnikud. Vastupidisel seisukohal asub Raudtee Peatehaste ülem, nagu selgub tema kaebusest Riigikohtule. Tööstuslikkude käitiste töölistkonna asutiste seadus räägib töölistest, kuid ei nimeta kusagil, keda tuleb selle seaduse järele töölisteks lugeda.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor põhjendab oma seisukohta sellega, et kuna Tööstusliikude käitiste tööliskonna asutiste seadus ei ütle, keda tuleb mõista töölise all, siis selle küsimuse selgitamiseks tuleb pöörduda samal päeval (kui eelnimetatud seaduski) Riigikogu poolt vastu võetud Tööstusliikude käitiste tööaja seaduse poole, ja et kuna viimase seaduse mõttes töolisteks loetakse ka kontori- ja kantsleiametnikud, siis ka Tööstusliikude käitiste tööliskonna asutiste seaduste järele kontori- ja kantsleiametnikud tulevad töolisteks lugeda. Selle seisukohaga ei saa Riigikohus ühineda. Tuleb kõigepealt tähendada, et kuigi meie tööõiguslikud seadused ei anna teenija mõistet, nagu Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor oma otsuses tähendab, ometi teevad need seadused vahet töölise ja teenija vahel. Näituseks, Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade seaduse § 2 on ette nähtud, et töolisteks selle seaduse käsitamisel loetakse kõik ettevõtete töölised ja teenijad. Tähendab, see seadus tunneb töölisi ja ka teenijaid, kuid loeb neid selle seaduse käsitamisel võrdseteks. Edasi, Tööstusliku töö seaduse (neljas jaotus, kolmas peatükk) § 261 on tähendatud, et kõigil käesoleva kolmanda peatüki määruste ettenähtud juhtumistel sarnanevad teenijad töolistele. See seadus jällegi tunneb töölisi ja tunneb teenijaid. Samuti ka Tööstusliku Töö seaduse neljanda peatüki § 377. Kui teatava eriseaduse järele selle (s.o. eriseaduse) käsitamisel töölised ja teenijad loetakse võrdseteks, siis sellest ei saa järeldada, et ka iga teise seaduse järele töölised ja teenijad tulevad võrdseteks lugeda, ilma et seadus ise neid võrdseks tunnustaks. Tööstusliikude käitiste tööaja seadus § 2 on selgesti öeldud, et „töolisteks käesoleva seaduse mõttes loetakse kõik käitises töötavad palgalised“, välja arvatud (p.p. 1—5 loetletud isikud). Kui see seadus ainult selle seaduse käsitamisel teenijaid loeb võrdseteks töolistele, siis seda võrdsuse või sarnasuse mõistet ei saa sellest seadusest üle viia teise seadusse, s.o. Tööstusliikude käitiste tööliskonna asutuste seadusse, millise seadusega teenijaid ei ole loetud võrdseteks töolistele. Kuna, nagu eelpool seletatud, seadused teevad vahet teenija ja töölise vahel (kuigi nad ei anna teenija ja töölise täpset mõistet) ja kuna Tööstusliikude käitiste tööliskonna asutiste seadus räägib ainult töolistest ja ei tunnusta teenijaid võrdseteks töolistele, siis osutub ekslikuks Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktori arvamus, et Tööstusliikude käitiste tööliskonna asutiste seaduse mõttes teenijad, s.o. kontori- ja kantsleiametnikud, tulevad ka töolisteks arvata. Tähendatud seaduse järgi valitakse töölisnõukogu liikmed töölise poolt (§ 12) ja töölise seast (§ 13). Asjatoimetusest nähtub, et Raudtee Peatehaste töölisnõukogu liikmete valimisest on osa võtnud ka teenijad ja et nõukogu liikmeks on valitud ka kantsleiametnik. Järelikult tähendatud töölisnõukogu moodustamine on toimunud seadusevastaselt.

Riigikohtu admin. os. t. nr. 403II — 1933.